

N:o 157.

Af herr **Branting** m. fl., om *ändring af 9 kap. § 8 strafflagen m. m.*

Ett af de domstolsutslag, som på senare tider drabbat det fria ordet, har på nytt riktat uppmärksamheten på en strafflagsparagraf, hvars tillvaro hitintills ej haft någon större räckvidd i det praktiska lifvet. Enligt 9 kap. 8 § strafflagen skall nämligen den, som talar eller skrifer smädligan emot Rikets Ständer eller deras afdelningar eller utskott, dömas till fängelse eller böter från och med femtio till och med ettusen riksdaler. Med stöd af denna straffbestämmelse ha för ej så länge sedan böter ålagts och har af rådsturätten i Ronneby nyligen ådömts ett fängelsestraff af två månader.

Inför vanlig rättslig uppfattning är det, såvidt kan dömas af tidningsreferaten, visserligen svårt att förstå, huru detta lagrum, med den grannlaga och försiktiga tolkning det gifvetvis kräfver, skulle skäligen kunna vara tillämpligt i förevarande fall. Men den omständigheten, att en sådan tolkning dock kunnat ske, är i och för sig en uppfordrande anledning till att taga under öfvervägande lagrummets lämplighet.

Enligt gällande svensk straffrätt eller rättare sagdt rättsuppfattning — ty någon uttrycklig lag därom finnes icke — kan straff för ärekränkning ifrågakomma endast när ärekränkningen kan anses riktad mot en viss person eller individ. En kollektiv personlighet är abstrakt taget icke skyddad af strafflagen mot ärekränkning. Det ifrågavarande lagrummet utgör således ett undantag från hvad som eljest anses såsom lag i landet, och redan detta är en anledning att draga dess berättigande i visst tvifvelsmål.

Förmodligen grundar sig stadgandet på den uppfattningen, att Riksdagens framskjutna plats i samhällsarbetet kräfver ett särskildt skydd mot allt vanvördigt tal. Häremot kan dock å andra sidan invändas, att den högt uppsatte och med maktmedel försedde behöfver taga mycket mindre vid sig hvad folk säger än en ensam person, hvars existens mången gång lätt kan skadas genom förtalet. Riksdagen i all synnerhet bör för egen del godt kunna bevara sin myndighet och värdighet utan dylika skyddsåtgärder. Från allmänhetens sida åter ställer det sig särdeles otruggt, ifall en straffbestämmelse sådan som denna skall vinna tillämpning, då ju Riksdagens verksamhet måste vara ägnad att framkalla en mängd olika stämningar och blandade känslor, som ofta obetvingligt gifva sig luft på olika sätt.

Säkerligen är det därför riktigast, att denna straffbestämmelse, hvars tillämpning endast är ägnad att väcka allmän förargelse, alldeles utgår ur lagen.

Skulle emellertid några afsevärda betänkligheter häremot möta, bör det dock ej kunna förnekas, att Riksdagens värdighet och anseende ingalunda är betjänad med, att de olika åklagarne i landet hvar efter sin uppfattning söka bedöma, om och i hvad mån Riksdagens ära blifvit träd för nära.

Ifrågavarande förbrytelse är nämligen underkastad allmänt åtal. Men äfven därutinnan föreligger här ett undantagsstadgande. Vanlig ärekränkning får nämligen åtalas endast af målsägande eller på dennes angivelse. Äfven smädelse emot Konungen eller annan person af konungahuset, hvarför 9 kap. strafflagen jämväl stadgar särskildt straff, får ej åtalas af allmän åklagare utan att Konungen därtill lof gifver. En konsekvens däraf, hvilken, som sagdt, äfven har sakligt fog för sig, är, att enahanda åtal emot Rikets Ständer eller deras afdelningar eller utskott ej må ske af allmän åklagare utan att Rikets Ständer därtill lof gifva.

Denna senare konsekvens drager också den nya norska strafflagen. Denna lag stadgar nämligen enligt 130 § straff, visserligen icke för ärekränkningar i allmänhet, men för osanna beskyllningar mot offentlig myndighet. Åtal får ej ske utan efter angivelse, och därom stadgas bland annat följande: Er forbrydelsen förøvet mod stortinget, nogen af dets afdelningar, komitéer eller tjenestemænd finder paatale alene sted efter begjæring af stortinget.

Af dessa skäl torde man sålunda kunna med synnerligt fog förorda åtminstone ett tillägg af enahanda innehåll till 9 kap. 8 § strafflagen.

Möjligen kunde någon mot ett sådant tillägg vilja invända, att då Riksdagen ej är samlad hela året, skulle en angivelse till åtal mången

gång kunna afgifvas först lång tid efter det brottet blifvit begånget. Denna invändning synes oss dock sakna afsevärd betydelse. Anses den emellertid äga någon vikt, kan den förmenta olägenheten lätt afhjälpas genom att angifvelserätten mellan riksdagarna öfverlämnas åt fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, hvilka i andra frågor då företräda Riksdagen.

På grund af hvad sålunda anförts hemställes,

att Riksdagen ville för sin del besluta erforderlig lagändring i syfte, att det i 9 kap. 8 § strafflagen stadgade ansvar för smädelse i tal eller skrift mot Riksdagen, dess afdelningar eller utskott alldeles bortfaller, eller, om detta ej kan bifallas, åtminstone ej får ifrågakomma annat än efter Riksdagens angivelse till åtal.

Skulle hvad sålunda föreslagits anses behöfva i något afseende medföra enahanda lagändring beträffande den i ofvannämnda lagrum jämväl omförmälda straffbestämmelse för smädelse mot riksstyrelsen, så vilja vi härmed äfven därom hafva framställt yrkande. Den närmare formuleringen af förslaget torde af lagutskottet föreslås.

Stockholm den 26 januari 1909.

Hjalmar Branting.

Herm. Lindqvist.

Värner Rydén.

A. C. Lindblad.

F. W. Thorsson.

Viktor Larsson.

Bernh. Eriksson.

Nils Persson.

A. J. Christiernson.
